

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Факультет іноземної філології

Історичний факультет

СХОДОЗНАВСТВО. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Тези доповідей

II Міжнародної науково-методичної конференції

19 березня 2021 р.

Харків – 2021

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

Укладачі: Н.В. Руда, Л.М. Ямпольська

Організаційний комітет конференції:

Ю.Д. Бойчук – ректор, доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України (Україна)
С.В. Бережна – проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності доктор історичних наук, професор(Україна)
Д-р Кемаль Учунджу, професор, Чорноморський технічний університет (Туреччина)
Н.В. Руда – завідувач кафедри східних мов, кандидат філологічних наук, доцент (Україна)
Л.М. Ямпольська – доцент кафедри всесвітньої історії, кандидат історичних наук, доцент (Україна)
І.А. Скразловська – доцент кафедри східних мов (Україна)
Д-р Алібекіроглу Сертан - викладач кафедри турецької мови і літератури у Газіантепському університеті (Туреччина), запрошений викладач кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Сходознавство. Актуальність та перспективи. Тези доповідей II Міжнародної науково-методичної конференції, 19 березня 2021 р. – Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. – 206 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського-національного
педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
протокол № 3 від 07.04.2021

До збірника увійшли тези доповідей II Всеукраїнської науково-методичної конференції «Сходознавство. Актуальність та перспективи», присвячені проблемам східної філології, освіти та виховання, методики навчання сходознавчих дисциплін, перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства, історії, економіки, політики, соціуму країн Сходу. Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних та історичних спеціальностей.

Видано за рахунок укладачів

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

ЗМІСТ

СХІДНА ЛІНГВІСТИКА

Агєєва М.М., Радченко К.М. Загадкові назви Каспійського моря.....	7
Басам Санатуллах. Історична довідка про фарсі-дарі.....	8
Богдан А.А. Концепція «ребенок, сын» в китайських ідіомах чэньюй.....	11
Водолажський Д.О. Розкриття концепції «мужність» у китайських іменах.....	12
Гришина Б. М. Засоби вираження експресії в китайській мові за допомогою службових слів.....	14
Гуцуляк К.С. Сучасний сленг в китайській мові. Англіцизм, напівкалька та переклад.....	15
Дмитренко А. А. Продуктивні словообразовательні моделі китайського мови на матеріалі названь фруктів и овощей.....	16
Долгополова Д. С. Інтернет-сленг в китайській мові.....	18
Донченко М.О. Концепт «краса» у мовній картині світу Китаю.....	19
Завгородня О.С. Концептоутворюючий аспект жіночих імен в перській мові.....	21
Ільницька М.Б. Поле семантичної реалізації колоративної лексики: пряме/переносне та конкретне/абстрактне.....	24
Кім О.В. Актуальність вивчення лексики мобільних застосунків у китайській мові.....	26
Коляда А.В. Синтаксичні особливості драматургії Лао Ше.....	27
Куліш М.О. Особливості вживання означень у п'єсі “Чайна” (茶馆).....	30
Макітренко К.О. Особливості сучасного китайського мовного етикету.....	32
Помілійко В.О. Сленг як невід’ємна частина сучасної китайської мови.....	34
Протопопова Є.П. Інверсія додатку у текстах публіцистичного стилю.....	35
Романченко А.С. Художні засоби створення сумного настрою в книзі 几米 “寂寞上场了”.....	37
Руда Н.В. Частотність безсполучникових багатокомпонентних складних речень у сучасній китайській літературній мові.....	39
Самойлова С.А. Словотворчі морфеми в назвах прикрас в китайській мові.....	40
Саніна Г.В. Ієрогліфічна парадигма японського письма: походження та перспективи щодо сучасних соціокультурних процесів.....	41
Светличная А.Ф. Особенности образования названий китайских блюд.....	44
Сусленко А.М. Труднощі перекладу колірних виразів в англійській та перській мовах: культурне порівняння.....	46
Толмачова К.М. Феномен перемикування кодів у контексті мовної ситуації в Марокко.....	48
Федорченко А.А. Графемы со значением «оружие» в современных иероглифах.....	51
Хижа І.П. Лексичні засоби створення портрета головного героя в оповіданні Мо Яня «Геній»	53
Шапаренко Е.Е. Історія вивчення стилістики у китайському мовознавстві	55

ЛІТЕРАТУРА КРАЇН СХОДУ

Быкова И.А., Пелехата К. Проблема одиночества в творчестве Кобо Абэ.....	57
Долженко А.О. Концепт любові у віршах Сюй Чжімо.....	58
Жукова М.О. Образ місяця в українській та китайській поезії.....	60
Кравчук К. Лі Бо та особлива мова його віршів.....	62
Криворучко С.К. Страх смерті в оповіданні Ді Ань «Коли ж моя черга?».....	63
Сасыкулова Ч.Т. Поэзия С. Эралиева как представителя послевоенной киргизской литературы.....	64
Смілянська О.О. Український та китайський літературний постмодернізм.....	67

людина; ніжна істота; 吹弹得破 – дуже ніжна шкіра, може порватися від найменшого подиху вітру. Чоловіча краса, навпаки, реалізується у грандіозності, величності, могутності: 风流倜傥 – неприборканий, вільний і розкутий; 顶天立地 – великий і могутній, гігант.

Китайці розглядають природу як одухотворену, ту, що володіє духом, налічується багато ідіом, наприклад, на тему краси світу: 锦绣河山 – чудовий вид (пейзаж); краса тварин: 麟凤龟龙 – «єдинороги і фенікси», образно – гарні, мудрі, талановиті люди; 神乎其神 – надприродний, казковий, диво. Концепт краси також зустрічається у категорії віку, вічності, молодості, здоров'я: 风华正茂 – повний бадьорості та енергії, в розквіті молодості; 苍松翠柏 – «пишні сосни і зелені кипариси», нев'янучий, вічний; 耳顺之年 – Конфуцій так казав про себе в 60 років, «вуха стали мені слухняні» – символ краси мудрості.

Для китайців також важливими складовими поняття краси є наступні категорії: 1) розуму, таланту, здібностей, вмінь – 手巧心灵 – золоті руки, умілий; 娓娓动听 – з інтересом розповідати, захоплювати манерою оповідання; 2) добро, чистота, гуманність – 白水鉴心 – душа доброї людини чиста, немов джерельна вода; 爱人以德 – ставитися добре до людей (згідно до канонів доброчесності); 秉公办事 – чинити і вирішувати все по справедливості; 3) щастя, любов, родина, багатство – 儿女情长 – міцна сила кохання; 金银财宝 – незліченні скарби; 4) благородство, культура, ідеал – 尽善尽美 – досконалий, ідеальний; 文质彬彬 – зовнішня краса і внутрішні якості досконалі, вихований.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арутюнова Н.Д. Истина. Добро. Красота: Взаимодействие концептов / Логический анализ языка. Языки эстетики: Концептуальные поля прекрасного и безобразного. М., 2004. - 388с.
 2. Баранова З. И. Чэньюй как разряд фразеологизмов китайского языка. автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20. – Москва, 1969.
 3. Древнекитайская философия: В 2 т. М., 1994. Т. 1.
 4. Пак А.О. Сопоставительное исследование концепта «красота» в китайском и русском языках: Автореф. ... дис. канд. филол. наук. – Душанбе: 2009. – 25с.
- 马国凡. 成语简论. – 辽宁, 1964. – 页数 72.5.

КОНЦЕПТОУТВОРЮЮЧИЙ АСПЕКТ ЖІНОЧИХ ІМЕН В ПЕРСЬКІЙ МОВІ

*Завгородня Олена Сергіївна, викладач кафедри східних мов
Харківський національний університет імені Г.С. Сковороди*

Антропоніми перської мови відображають значущі елементи культури і найважливіші символи мовної картини світу іранців, дозволяють дослідити взаємозв'язок іранського етносу з іншими народами і культурами та вплив, який він зазнав в ході історії в той чи інший час.

Обираючи ім'я для своєї дитини, батьки надають сакрального значення імені, бажаючи своїй дитині кращої долі. Тому імена, що виникли в прадавні часи та досить використовуються у сьогоденні свідчать про історичне минуле, звичаї та традиції народу, життєві цінності суспільства.

Дослідження структурно-семантичних особливостей жіночих імен в сучасній перській мові також розкриває особливості формування концепту жіночності в іранській культурі. Як зазначив Ю.С. Степанов: “Концепт — це як би згусток культури у свідомості

людини; то, у вигляді чого культура входить в ментальний світ людини. І, з іншого боку, концепт — це те, за допомогою чого людина — пересічна, звичайна людина, не “творець культурних цінностей” — сама входить в культуру, а в деяких випадках і впливає на неї” [3, с.43].

Концепт жіночності — це поняття, що стосується етико-естетичного сприйняття жінки в конкретному соціумі і позначає особистісні, соціально-психологічні та естетичні якості, які очікуються культурним середовищем від жінок і ніби створюють образ ідеальної жінки. В цьому сенсі безліч жіночих імен в перській мові утворюють різноманітний спектр значень, дослідження яких формує образ сучасної жінки і жіночності в іранській культурі.

Слід зазначити, що дослідження етимології антропонімів допомагає реконструювати еволюцію образу жінки з плином часу. Так, імена, що були популярні в різні періоди, відображали саме ті поняття, які були притаманні тій добі. Розглянемо найбільш значущі з них.

Імена, що виникли в період зороастризму (VII-VI ст. до н.е.)

Зороастризм — одна з найдавніших релігій, що була розповсюджена на території Великого Ірану. Моральними цінностями релігійно-філософського світогляду тих часів вважалися: чисті думки, чиста мова, чисті справи. І сама віра мала назву перською “بهدين”- behdin, “Блага віра”. Для зороастризму священним об’єктом поклоніння був вогонь як символ духовного очищення та зміцнення. Тому, характерною рисою імен, які були створені в цей період, є наявність кореня آذر — Азар — “вогонь” у складі цих імен, це також назва 9-го місяця іранського календаря і саме таке жіноче ім’я також існує.

آذرافروز	Азарафруз	“Та, що запалює полум’я”
آذرچهر	Азарчехр	“З обличчям, як вогонь”
آذرگل	Азарголь	“Квітка з вогню”
آذرמידخت	Азармідох	“Дочка вогню”
آذرنگ	Азаранг	“Кольору вогню”

Біблійні імена

З поширенням християнства на Близькому Сході і вивченням Старого та Нового Завітів, набули розповсюдження імена, які мають біблійне походження. Це насамперед імена, які згодом стали використовуватися серед різних народів. Таких імен небагато, але вони використовуються і в сучасній перській мові. Форми цих імен модифіковані та асимільовані згідно з нормами перської мови і можуть дещо відрізнятися від звичних для нас форм цих імен.

حوا	Хавва	Єва, “та, яка дає життя”
دینا	Діна	Діна, “справедливість, відплата”
مریم	Мар’ям	Марія, “бажана”, “безтурботна”

Арабські імена

Після арабського завоювання в VII ст. та з ісламізацією іранського суспільства арабська мова стала офіційною на території Ірану. Змінилася система писемності, в той час почали використовувати арабську в’язь, додавши декілька букв для позначення звуків, відсутніх в арабській мові. Змін зазнала також і система цінностей. Арабські імена набули розповсюдження і увійшли в ужиток на рівні з перськими. Серед найбільш поширених імен в Ірані — релігійні імена, імена пророків, членів їх родин, епітети Бога та інше. Жіночі імена арабського походження можна віднести до різних семантичних груп, насамперед до духовної сфери, вони позначають найкращі риси жіночності.

معصومه	Масуме	“Безгрішна, невинна”
اکرم	Акрám	“Шановна”
مرضیه	Марзіє	“Гідна, підходяща”
اشرف	Ашраф	“Благородна, найблагородніша”

Новоперські імена

На початку IX-X століття розпочався новий період розвитку перської мови – новоперський мовний період. Впродовж більш ніж тисячолітньої історії новоперська мова зазнала значного впливу насамперед арабської мови, і тільки з XIX ст. європейських мов. Особливістю імен, які виникали в цей період, є те, що вони складаються з основ з прозорою етимологією та можуть бути легко перекладені, а ще використовуються в сучасній мові як окремі слова в якості загальних назв іменників, прикметників, дієприкметників тощо. Перехід загальних імен у власні свідчить про те, що поняття, які позначаються ними, є важливими для іранського етносу і асоціюються з кращими рисами жіночності.

Найважливіші лексико-семантичними групи жіночих імен можна представити в наступній класифікації:

- Імена, що позначають кращі риси характеру чи зовнішності жінки:

آزاده	Азаде	“Вільнодумна”
دلبر	Дельбар	“Чарівна, що розбиває серця”
نازنین	Назанін	“Миля”
بی‌تا	Біта	“Унікальна, особлива”
زیبا	Зіба	“Красуня”

- Власні імена легендарних чи історичних особистостей і літературних персонажів, які вшановуються іранським народом, як саме і популярні форми літературних чи музикальних творів:

آزیتا	Азіта	“Богиня вогню, ім'я принцеси”
منیژه	Маніже	“Легендарна героїня “Шахнаме””
ماندانا	Мандана	“Ім'я іранської принцеси”
غزل	Газель	“Ліричний вірш”
گیتا	Гіта	“Священна пісня або вірш”
شهرزاد	Шахрзад	“Шахерезада з казок “Тисяча і однієї ночі”, “народжена в місті”

- Імена, що позначають неживу природу та вказують на зв'язок і єдність з природою, як матеріальним світом всесвіту:

گیتی	Гіті	“Мир, всесвіт”
جهان	Джахан	“Світ, всесвіт”
خهان بانو	Джаханбану	“Володарка світу”
ناھید	Нахід	“Чиста, планета Венери”
کیانا	Кіана	“Природа”
دریا	Дар'я	“Море”
مھتاب	Махтаб	“Місячне сяйво”

- Імена, що позначають об'єкти живої природи, флори та фауни, і викликають захоплення у носіїв мови за своїми характерними ознаками:

بنفشه	Банаше	“Фіалка”
گلنار	Гольнар	“Квітка граната”
غنچه	Гонче	“Бутон”
زینب	Зейнаб	“Дерево з приємним ароматом”
آھو	Аху	“Косуля”
غزاله	Газале	“Газель”
چمن	Чаман	“Луг, трава”

Новоперські імена складають найчисленнішу групу антропонімів серед проаналізованих нами імен. В певні історичні періоди були запозичення з інших мов, але їх кількість незначна і вони не характеризують національну ідентичність іранського народу.

Концептуальність жіночих імен в перській мові сприяють відображенню світогляду іранського народу, історичних процесів та впливу інших культур, кристалізації значущих феноменів іранської культури в образах і символах мовної картини світу іранців.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іранські імена // Режим доступу: <https://sajjadi.livejournal.com/171483.html>
2. Зороастрійські імена // Режим доступу: <http://www.avesta.org/znames.htm#parsi>
3. Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры: 3-е изд. - М.: Академический проект, 2004. - 991 с.

ПОЛЕ СЕМАНТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ КОЛОРАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ: ПРЯМЕ / ПЕРЕНОСНЕ ТА КОНКРЕТНЕ / АБСТРАКТНЕ

*Ільницька Марія Борисівна, викладач кафедри східних мов та перекладу
Київський університет імені Бориса Грінченка*

Висока частотність вживання лексики на позначення кольорів, її національно-культурна семантика і значущість для конструювання відповідного фрагменту мовної картини світу стимулює наукову увагу до неї. Важливим і перспективним є комплексний аналіз усіх підсистем мови. До актуальних проблем лінгвістичних досліджень належить, зокрема, вивчення колоративів.

Основний набір китайської колоративної лексики, відповідаючи системі 5 елементів китайської натурфілософії, представлені в роботах І.О.Голубовської [1], О.М.Шевченко [7].

Наразі існують праці, в яких здійснено дослідження окремих аспектів означеної нами теми. Так, Чень Сі розглядає переносні значення колоративів у складі китайських фразеологізмів (1991) [6]; Гао Хайянь проводить порівняльний аналіз російських і китайських словосполучень, до складу яких входить назва того чи іншого кольору (1999) [3]; В.А.Богушевська досліджує синкретизм китайських колоративів (1999) [2]; Сюй Гаоюй порівнює способи утворення складних позначень кольорів в російській та китайській мовах (1992) [4].

У дискурсі жіночих журналів досить широкий семантичний спектр представлений лексемами на позначення червоного кольору. Так, серед них видаляються лексеми, що вказують на конкретний колір речей (тобто позначають конкретний колір і вживаються у прямому значенні). Наприклад: 红扑扑 рожевий; почервонілий; палаючий (про колір обличчя); 脸红脖子粗 червоніти (червоний) як рак.

Ці колоративи позначають дійсний колір обличчя, хоча і з деяким перебільшенням, особливо із вживанням порівняння («як рак»). Однак, значно чисельніша група колоративів на позначення червоного кольору вживається у переносному сенсі, притягаючи культурологічну символіку, якою історично наділений цей колір. Отже, лексеми на позначення конкретних кольорів часто набувають характеристик абстрактних понять.

1) 红角儿 популярний актор; успішний артист [5]. Тут лексема 红 реалізує своє символічне значення «успішний, щасливий, радісний», яке найчастіше представлене в китайській традиційній літературі. Поряд з ним варто згадати і значення у сполученні «червоний пил», що вказує на тлінний світ пристрастей, а саме він є середовищем життя актора.

2) 传红 передавати (через сватів) червоний лист. У Нанкіні існує весільний звичай передавати червоний лист з метричними даними нареченої до будинку нареченого, тому лексема 红 реалізує не лише пряме значення кольору документа, але й переносне значення його змісту і радісного обряду в цілому.

3) 唱红脸 співати в червоній масці. В пекінській опері обличчя позитивних героїв розфарбовані в червоний колір, який часто позначає вірність обов'язку і патріотизм, а також чесність (обличчя червоніє, значить є совість). Крім того, у Китаї про щирі,